

Μακρύς ο δρόμος

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

μας στην οικονομικοεμπορική, περιβαλλοντική, τουριστική ατζέντα, ενώ στα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης λογικά θα δούμε τι θα προκύψει από τις προσεχείς επαφές των υπουργών Αμυνας Νίκου Δένδια - Γιασάρ Γκιουλέρ στο περιθώριο του NATO (εαρινή Σύνοδος των υπουργών Αμυνας ή σε κάποια έκτακτη λόγω Ουκρανίας), καθώς και στις αναμενόμενες συναντήσεις ανάμεσα στον νέο Αρχηγό ΓΕΕΘΑ της Ελλάδας με τον Τούρκο ομόλογό του, στρατηγό Μετίν Γκουράκ. Πάντως, τα ΜΟΕ θα πρέπει να έχουν περιεχόμενο και ουσία και όχι να είναι «συναντήσεις για την έννοια των συναντήσεων» και δεν θα πρέπει εμείς να κινούμαστε συμπλεγμένα και φοβικά (αυτή η νοοτροπία έχει κουράσει και είναι ξεπερασμένη). Δεν μπορού να αποκλείσω και ορισμένες κινήσεις «εντυπωσιασμού» από την πλευρά της Τουρκίας, που θα πρέπει διεισδυτικά να αξιολογήσουμε...

Σχετικά με τα πιο «καυτά» θέματα, η οριο-

θέτηση υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ με συνυποσχετικό για προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης είναι πολύ μακριά και, τουλάχιστον για το 2024-2025, δεν διακρίνεται η υιοθέτηση μιας τέτοιας επιλογής. Πέραν των νομικών και νομικίστικων «γωνιών», είναι σημαντικό να βλέπουμε ορισμένα θέματα με πιο έντονο πολιτικό στίγμα. Για να περάσουμε μελλοντικά σε νέες φάσεις των διμερών μας σχέσεων (αναγνωρίζοντας τις διαχρονικές δυσκολίες που ασφαλώς υπάρχουν και δεν υποβαθμίζονται), είναι ανάγκη για μια ευρύτερη ανάλυση και με έμφαση σε έναν κόσμο που καθημερινά αλλάζει καταλυτικά και πολυδιανυσματικά. Τέλος, εκ μέρους μας να προσδώσουμε μεγαλύτερη βαρύτητα στα όσα λαμβάνουν χώρα στα Ηνωμένα Έθνη σε θέματα ωκεάνια (και όχι μόνο) ενόψει της προσεχούς προετοιμασίας μας για συμμετοχή ως μη μόνιμου μέλους του Σ.Α./ΟΗΕ (υπό λογικές συνθήκες).

Του **ΘΑΝΟΥ ΜΩΡΙΑΤΗ**
th.moriatis@realnews.gr

Την προσοχή της Αθήνας στις κινήσεις της Αγκυρας επιστούν διεθνολόγοι και αναλυτές μέσω της Realnews, επισημαίνοντας πως η φαινομενικά θετική στάση της Τουρκίας και οι ήπιοι τόνοι που ακολουθεί δεν συνιστούν και οριστική αλλαγή στάσης. Οι καθηγητές Σωτήρης Ρούσσοσ και Γεώργιος Φίλινς και οι αναλυτές Αθανάσιος Δρούγος και Σάββας Καλεντερίδης σκιαγραφούν τη στάση της Τουρκίας αλλά και την αναμενόμενη πορεία του ελληνοτουρκικού διαλόγου, καταλήγοντας στο συμπέρασμα πως ο διάλογος προχωρά, όμως ο δρόμος προς τη Χάγη παραμένει μακρύς και με πιθανά «αγκάθια».

2024: Έτος «αποκάλυψη» για τα ελληνοτουρκικά

© Γεώργιος Φίλινς
Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικής στο Ledra College Λευκωσίας και διδάσκων σε Παραγωγικές Στρατιωτικές Σχολές, καθηγητής στο International Baccalaureate Diploma του Κολλεγίου Αθηνών-Ψυχικού, καθώς και αναλυτής διεθνών ζητημάτων στον Alpha

■ **ΤΟ 2023** έκλεισε στα ελληνοτουρκικά με μια συνειδητή προσπάθεια της Αθήνας να προσεγγίσει την Τουρκία, η οποία ευρισκόμενη σε δεινή οικονομική, στρατιωτική και διπλωματική θέση αναφορικά με τις σχέσεις της κυρίως με τους Ευρωατλαντικούς θεσμούς χρειαζόταν να επιδείξει μια επιφανειακή αξιοπιστία και μετριοπάθεια απέναντι στους δυτικούς συμμάχους. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει κάποιος να αξιολογήσει την υπογραφή «μη δεσμευτική» μεν, αλλά με παραγόμενο πολιτικό αποτέλεσμα, δε, Διακήρυξη των Αθηνών.

Πολλοί στην Αθήνα προσπάθησαν να παρουσιάσουν την πρόσφατη επίσκεψη Ερντογάν και τη συνοδευόμενη υπογραφή διακήρυξη ως ένα βασικό βήμα στην αποκλιμάκωση της έντασης μεταξύ των δύο πλευρών, ενώ κάποιοι προχώρησαν ακόμα περισσότερο εκτιμώντας πως αποτελεί τη βάση μέσω της οποίας θα επιλύσουμε τα θεμελιώδη ζητήματά μας με την Αγκυρα σε ένα πλαίσιο αμοιβαίου κέρδους και -γιατί όχι- να καταλήξουμε στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Πόσο κοντά είμαστε σε μια τέτοια εξέλιξη;

Η απάντηση στο ερώτημα στην ουσία έχει να κάνει με το κατά πόσο η Τουρκία θα εγκαταλείψει τις μαξιμαλιστικές της θέσεις αναφορικά με την κυριότητα νήσων και νησίδων πέραν των τριών μιλίων πλησίον των ακτών της, όπως προβλέπει η Συνθήκη της Λωζάννης (άρθρο 12) και αν θα συναινέσει στο να τεθεί υπό διαπραγμάτευση το μόνο ζήτημα που νομικά εκκρεμεί - αυτό της υφαλοκρηπίδας και της ακριβούς χάραξης της ΑΟΖ. Σε αντίθετη περίπτωση, καμία ελληνική κυβέρνηση δεν δύναται να υπογράψει κα-

νένα συνυποσχετικό, διότι αυτό θα εμπεριέχει διαπραγμάτευση του πυρήνα της εθνικής κυριαρχίας (κυριότητα νήσων, έκταση χωρικών υδάτων, στρατιωτική παρουσία) και κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας. Εάν «οι ουσιαστικές διαβουλεύσεις» στον «πολιτικό διάλογο», σύμφωνα με τη διακήρυξη, κινηθούν σε θέματα ουσίας θα φανεί σύντομα, καθώς και το αποτέλεσμα αυτής. Σε κάθε περίπτωση, η Αθήνα θα πρέπει να κινηθεί προς την παραπομπή των θεμάτων μας στο Δικαστήριο του Αμβούργου, εξειδικευμένου στο Δίκαιο της Θάλασσας, με ξεκάθαρη εντολή, και όχι στη Χάγη, η οποία αποτελεί κατά βάση «πολιτικό» δικαστήριο, στο οποίο υπάρχει κίνδυνος η ατζέντα να διολισθηθεί σε θέματα ευρύτερης πολιτικής, όπως θα ήθελε η Αγκυρα.

Λίγες εβδομάδες μετά την υπογραφή της διακήρυξης, τα σημάδια δεν είναι ενθαρρυντικά. Η πρωτοχρονιάτικη επίσκεψη Δένδια στη Λήμνο χαρακτηρίστηκε από τα ελεγχόμενα τουρκικά ΜΜΕ ως «προβοκάτσια». Ο Τούρκος υπουργός Αμυνας Γιασάρ Γκιουλέρ στο μήνυμά του προς το προσωπικό του Πολεμικού Ναυτικού της Τουρκίας, αφού μίλησε για τον Τούρκο πειρατή του 11ου αιώνα Τσακ Μπέη, που έδρασε στο Αιγαίο, και για τον Οθωμανό ελληνικής καταγωγής πειρατή Μπαρμπαρόσα, που έπλευσε στην ανατολική και κεντρική Μεσόγειο και στη βόρεια Αφρική, έφτασε στο διά ταύτα, στη «Γαλάζια Πατρίδα». Από την πλευρά της η Λιβύη προχωρά μονομερώς σε επέκταση των χωρικών της υδάτων με «κλείσιμο» του Κόλπου της Σύρτης, χωρίς καμία διαβούλευση με την πατρίδα μας, αφού επηρεάζεται άμεσα η δική μας οριοθέτηση με την Τρίπολη.

Φυσικά, μόνο κάποιος αφελής θα πίστευε πως δεν έχει συνεννοηθεί πρώτα με την Αγκυρα. Φυσικά το *casus belli* από την Αγκυρα προς την Ελλάδα παραμένει ως έχει. Κατά συνέπεια, το 2024 εκτιμάται πως θα αποτελέσει το έτος «αποκάλυψη» απέναντι στους σχεδιασμούς της Τουρκίας. Δυστυχώς, η Αγκυρα προσπαθεί να κερδίσει χρόνο αλλά και να μας επιβάλει περισσότερα τετελεσμένα και μέσω της «σαλαμοποίησης» της εθνικής μας κυριαρχίας και των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων να μας οδηγήσει στη «στοργική της αγκαλιά» αν όχι ως κράτος υποτελές, σίγουρα ως δορυφόρο. Θα το επιτρέψουμε;

© Σωτήρης Ρούσσοσ
Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και επικεφαλής του Κέντρου Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών

Η άσκηση ισορροπίας της Αγκυρας

■ **ΣΕ ΟΛΗ** τη διάρκεια του 2023 η τουρκική εξωτερική πολιτική επιχειρούσε μια άσκηση ισορροπίας. Από τη μια πλευρά προσπαθούσε να ρίξει γέφυρες με τη Δύση και κυρίως τις ΗΠΑ και από την άλλη να αναδείξει την Τουρκία σε περιφερειακή δύναμη στην ανατολική Μεσόγειο και σε ηγέτιδα δύναμη στον μουσουλμανικό κόσμο. Η άσκηση αυτή περιελάμβανε την άρση του βέτο για την είσοδο της Σουηδίας στο NATO, την αποφυγή εμφανούς στήριξης της Μόσχας, τη συνέχιση του μεσολαβητικού ρόλου μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας και, τέλος, την αποκλιμάκωση της επιθετικότητας απέναντι στην Ελλάδα. Από την άλλη πλευρά, η σκληρή στάση απέναντι στο Ισραήλ στον πόλεμο της Γάζας, η αποκατάσταση σχέσεων συνεργασίας με τη Σαουδική Αραβία, τα Εμιράτα και την Αίγυπτο και η υποστήριξη πρωτοβου-

λιών συνεργασίας του παγκόσμιου Νότου περιλαμβάνονται στο σχέδιο ανάδειξης της Τουρκίας ως περιφερειακής δύναμης.

Η πρόσφατη επίσκεψη του Τούρκου Προέδρου στην Αθήνα έκανε σαφή αυτή την ισορροπητική στροφή της Αγκυρας και την επιδίωξη «ήρεμων νερών» με την Ελλάδα. Η συμφωνία που υπογράφηκε δεν επιλύει κανένα από τα ζητήματα που χωρίζουν τις δύο χώρες και δεν δημιουργεί καμία δέσμευση, νομική ή άλλη. Αποτελεί ένα σύνολο προτροπών καλής συμπεριφοράς που σε περίπτωση έντασης μπορεί να ερμηνευθούν κατά το δοκούν και δίνει στην Αγκυρα τη δυνατότητα να προβάλλει τον εαυτό της ως ειρηνοποιό στο Αιγαίο, ανοίγοντας τον δρόμο για την άρση των ενστάσεων του Κογκρέσου για την πώληση των αεροσκαφών F-16. Το 1930, η Τουρκία προσπαθούσε να βρει τα πατήματά της στη διεθνή σκηνή και, όπως είχε εύστοχα επισημάνει τότε ο Βενιζέλος, δεν ήταν πια αυτοκρατορία. Σήμερα, η Τουρκία θέλει να αναγνωριστεί από τη Δύση ως περιφερειακή ηγεμονική δύναμη και αυτό καθορίζει τις κινήσεις της και απέναντι στην Αθήνα. Με αυτά τα δεδομένα, δεν φαίνεται στον ορίζο-

να μια προσφυγή στα Διεθνή Δικαστήρια για τα ζητήματα της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Πρωτίστως, γιατί δεν υπάρχει η ελάχιστη συναντίληψη για το ποια θέματα θα πρέπει να περιλαμβάνει η λίστα των προβλημάτων προς επίλυση. Η Αθήνα περιορίζει τις διαφορές μόνο στα δύο ζητήματα, ενώ η Αγκυρα έχει κατά κρούς περιλάβει σε αυτές την αποστρατιωτικοποίηση των νησιών, τις λεγόμενες γκρίζες ζώνες, τις βραχονησίδες, τον εναέριο χώρο, ακόμη και τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης. Το 2024 μπορεί να είναι μια χρονιά σχετικής ηρεμίας στις σχέσεις μας με την Τουρκία, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι αποσύρει τις διεκδικήσεις της ή ότι δεν θα ξαναγυρίσει στα «νταλίκια», όταν αποκαταστήσει τις σχέσεις της με την Ουάσινγκτον και εξασφαλίσει τα εξοπλιστικά προγράμματα που επιδιώκει.